

OBSAH

Předmluva 17

NÁRODNÍ JAZYKY V KONTEXTU DOBOVÉHO PRÁVA, VZDĚLANOSTI A VĚDY

† Jan Havránek

Národní jazyky ve školství a jejich význam pro dosažení
plné vzdělanosti všech středoevropských etnik 23

Hannelore Burger

Sprache und Gerechtigkeit im Unterrichtswesen 33

Emil Brix

Sprachenpolitik in den böhmischen Ländern
im Bildungsbereich als Instrument nationaler Desintegration 47

Diskuse 61

NÁRODNÍ JAZYK JAKO PROSTŘEDEK NÁRODNÍ, KULTURNÍ A POLITICKÉ EMANCIPACE

Irena Gantar Godina

The significance of Language and Education
in Forming National Consciousness of a Small Nation 67

Andreas Gottsmann

Sprache und Schule im Küstenland 79

Ladislav Hladký

Školství v Bosně a Hercegovině v období rakousko-uherské správy
(1878-1918) 91

Maciej Janowski	
Polnische Sprache, österreichischer Geist?	
Der Streit um nationale Erziehung in Galizien (1891-1941)	103
Jerzy Tomaszewski	
Kwestia żydowskich języków v oświacie	
a życiu politycznym Galicji	119
Milan Podrimavský	
Jazyková otázka v kultúrnej emancipácii Slovákov	
v druhej polovici 19. storočia	131
Andor Mészáros	
Maďarština na (buda)peštské univerzitě	
a v uherském školství v 19. století	147
Diskuse	157

VZNIK A VÝVOJ NÁRODNÍCH UNIVERSIT V HABSBURSKÉ MONARCHII 1867-1918

Hans Lemberg	
Die Einführung der deutschen Unterrichtssprache in den deutschen	
Universitäten und ihre Auswirkungen auf Ostmitteleuropa	169
Harald Binder	
Der nationale Konflikt um die Universität Lemberg	183
Andrzej Krawczyk	
Univerzitní vzdělávání na polském území	
pod ruskou nadvládou 1815-1914	217
Milada Sekyrková	
Rozdělení polytechniky - precedens pro univerzitu?	231

Miroslav Kunštát	
Ecclesia universalis versus ecclesia nationalis? Cesta k rozdělení pražské teologické fakulty roku 1891	241
Jiří Malíř	
Otázka založení druhé české univerzity a její nacionální a politická instrumentalizace	247
Jana Mandlerová	
K angažovanosti akademické inteligence v národně politických sporech v Čechách v letech 1867-1918	273
Wolf B. Oerter	
Die Universitätsteilung im Spiegel der Prager Ägyptologie. Eine Fallstudie	285
Diskuse	291

VĚDA, VĚDCI A NÁRODNÍ JAZYKY

Soňa Štrbářová – Jan Janko	
Uplatnění nového českého přírodovědného názvosloví na českých vysokých školách v průběhu 19. století	297
Jiřina Masnerová	
Počátky české technické literatury	313
Ludmila Hlaváčková	
Čeština v medicíně a na pražské lékařské fakultě (1784-1918)	327
Emilie Těšínská	
Vznik a působnost přírodovědného spolku „Lotos“ v českých zemích	345
Jiří Jindra	
České vědecké společnosti exaktních věd v 19. století	401

Stanley B. Winters	
The Beginnings of Encyclopaedism among the Czechs of Bohemia ...	421
Magdalena Pokorná	
Jan Laichter – nakladatel českých vědců, nakladatel Naší doby	429
Tomáš Hermann	
Originalita vědy a problém plagiátu. Tři výstupy Emanuela Rádla k jazykové otázce ve vědě z let 1902-1911	441
Lenka Pokorná	
Pražská germanistika a její první reprezentanti po roce 1882	471
Alena Šimečková	
Václav Emanuel Mourek (20. 8. 1846-24. 10. 1911). Profil zakladatele české germanistiky	481
František Morkes	
Gustav Adolf Lindner a jeho vztah k mateřskému jazyku	489
Jindřich Bečvář	
Eduard Weyr na české univerzitě	497
Martina Bečvářová	
František Josef Studnička (1836-1903) a česká univerzita	511
Bohumil Jiroušek	
Jazyky v životě a díle Antonína Rezka	531
Diskuse	537

ČESKÝ JAZYK VE VÝCHOVĚ A ŠKOLSTVÍ

Milena Lenderová	
Čeština jako ženská ctnost. Čeština v dívčí a ženské preskriptivní literatuře	543

Zdeněk Bezečný	
Místo českého jazyka ve vzdělání šlechty ve 2. polovině 19. století	557
Toshiaki Kyogoku	
Národní agitace a obecní školství na Moravě na přelomu 19. a 20. století. Boj o české dítě	563
Libuše Hrabová	
Pozdní národní obrození. Zápas o české školy v Ostravě 1880-1909	579
Luboš Velek	
Česká kulturní politika versus racionalizace struktury státního vzdělávacího systému. Případ tzv. Gautschových ordonancí z roku 1887	589
Helena Kokešová	
Vyšší hospodářská a hospodářsko-průmyslová škola zemská v Táboře. Konstituování a vývoj první české zemské akademie v letech 1886-1919	629
Alena Mikovcová	
Vysoké školy zemědělské v českých zemích v letech 1867-1918 ...	661
Diskuse (výťah)	687

ZÁVĚR

Jiří Kořalka	
Závěrečné zhodnocení konference	693
Seznam zkratk	699
Seznam účastníků konference	704
Resumé k českým a polským příspěvkům	717

CONTENTS

Foreword	19
----------------	----

NATIONAL LANGUAGES IN THE CONTEXT OF THE CONTEMPORARY LAW, EDUCATION AND SCIENCE

Jan Havránek

National Languages in the Educational System and Their Significance for Attaining High Education of all Ethnicities	23
--	----

Hannelore Burger

Sprache und Gerechtigkeit im Unterrichtswesen	33
---	----

Emil Brix

Sprachenpolitik in den böhmischen Ländern im Bildungsbereich als Instrument nationaler Desintegration	47
--	----

Discussion	61
------------------	----

NATIONAL LANGUAGE AS AN INSTRUMENT OF NATIONAL, CULTURAL AND POLITICAL EMANCIPATION

Irena Gantar Godina

The Significance of Language and Education in Forming National Consciousness of a Small Nation	67
---	----

Andreas Gottsmann

Sprache und Schule im Küstenland	79
--	----

Ladislav Hladký

The Educational System in Bosnia and Herzegovina in the Period of the Austro-Hungarian Administration (1878-1918)	91
--	----

Maciej Janowski	
Polnische Sprache, österreichischer Geist?	
Der Streit um Nationale Erziehung in Galizien (1891-1941)	103
Jerzy Tomaszewski	
The Issue of the Jewish Languages in the Galician Educational	
System and Public Life	119
Milan Podrimavský	
The Language Issue in the Process of Cultural Emancipation	
of the Slovaks in the Second Half of the 19th Century	131
Andor Mészáros	
The Hungarian Language at the (Buda)Pest University	
and in the Hungarian Educational System	147
Discussion	157

THE RISE AND DEVELOPMENT OF NATIONAL UNIVERSITIES IN THE HABSBURG MONARCHY, 1867-1918

Hans Lemberg	
Die Einführung der deutschen Unterrichtssprache in den deutschen	
Universitäten und ihre Auswirkungen auf Ostmitteleuropa	169
Harald Binder	
Der nationale Konflikt um die Universität Lemberg	183
Andrzej Krawczyk	
Polish University Education in the Polish Territory	
under Russian Rule, 1815-1914	217
Milada Sekyrková	
The Division of the Prague Polytechnic - a Precedent	
for the University?	231

Miroslav Kunštát	
Ecclesia universalis versus Ecclesia nationalis? The Path to the Division of the Prague Theological Faculty in 1891	241
Jiří Malíř	
The Issue of the Establishment of the Second Czech University and its National and Political Instrumentation	247
Jana Mandlerová	
To the Involvement of the Academic Community in the National and Political Controversies in Bohemia, 1867-1918	273
Wolf B. Oerter	
Die Universitätsteilung im Spiegel der Prager Ägyptologie. Eine Fallstudie	285
Discussion	291

SCIENCE, SCIENTISTS AND NATIONAL LANGUAGES

Soňa Štrbáňová - Jan Janko	
Assertion of the New Czech Scientific Nomenclature at the Czech Universities	297
Jiřina Masnerová	
Beginnings of the Czech Technical Literature	313
Ludmila Hlaváčková	
The Czech Language in Medicine and at the Prague Medical Faculty, 1784-1918	327
Emilie Těšínská	
The Establishment and Activities of the German Scientific Society "Lotos" in the Czech Lands	345
Jiří Jindra	
The 19th Century Czech Societies for Exact Sciences	401

Stanley B. Winters	
The Beginnings of Encyclopaedism among the Czechs of Bohemia	421
Magdalena Pokorná	
Jan Laichter - Publisher of the Czech Scholars, Publisher of the "Naše doba"	429
Tomáš Hermann	
Authenticity of Science and the Issue of Plagiarism. Three Contributions of E. Rádl 1902-1911 to the Lingual Issues in Science ...	441
Lenka Pokorná	
The Prague Germanistics and its First Representatives after 1882	471
Alena Šimečková	
Václav Emanuel Mourek (20. 8. 1846-24. 10. 1911). Profile of the Founder of the Czech Germanistics	481
František Morkeš	
Gustav Adolf Lindner and his Relation to the Mother Language	489
Jindřich Bečvář	
Eduard Weyr at the Czech University	497
Martina Bečvářová	
František Josef Studnička (1836-1903) and the Czech University ..	511
Bohumil Jiroušek	
Languages in the Life and Work of Antonín Rezek	531
Discussion	537

CZECH LANGUAGE IN EDUCATION AND SCHOOL SYSTEM

Milena Lenderová	
The Czech Language as Feminine Virtue. Means of Communication in the Prescriptive Literature for Girls and Women	543

Zdeněk Bezečný	
The Place of the Czech Language in Education of the Aristocrats in the Second Half of the 19th Century	557
Toshiaki Kyogoku	
National Propaganda and the Primary Educational System in Moravia at the Turn of the 19th and 20th Centuries - Struggle for the Czech Child ..	563
Libuše Hrabová	
Late National Revival. Struggle for the Czech Schools in Ostrava, 1880-1909	579
Luboš Velek	
Czech Cultural Policy Versus Rationalization of the Educational System Structure. The Case of the so-called Gautsch Ordonances, 1887	589
Helena Kokešová	
The Higher Agricultural and Agricultural Technical School in Tábor. The Establishment and Development of the First Czech Provincial Academy, 1866-1918	629
Alena Mikovcová	
The Agricultural Universities in the Czech Lands, 1867-1918	661
Discussion	687

CONCLUSION

Jiří Kořalka	
Summary of the Conference	693
Abbreviations	699
List of Participants	704
Summary of the Czech and Polish Texts	717